External environment influence in development of juvenile delinquent behavior

Influența mediului extern in dezvoltarea comportamentului delicvent al minorului

Ramona ACSINTE*

Abstract:

The prevalence of antisocial and delinquent behavior in juveniles has increased dramatically over the past decades**.** Juvenile crime and delinquency are serious problems all over the world. Their intensity and gravity depend mostly on the social, economic and cultural conditions in each country. Delinquent and criminal behaviour among young people, as they negotiate the transition from childhood to adulthood in an increasingly complex and confusing world, is the issue that this article examines. Some basic assumptions relating to delinquent behaviour are presented, followed by a description of the various factors underlying or contributing to this phenomenon.

There is evidence, however, of an apparent world-wide increase in juvenile criminality combined with economic recession, especially in marginal sectors of urban centres. In many cases, youth offenders are "street children" who have been exposed to violence in their immediate social environment, either as observers or as victims. Their basic education, when they have it, is poor; their primary socialization from the family is too often inadequate; and their socio-economic environment is shaped by poverty and destitution. Rather than relying solely on the criminal justice system, approaches to the prevention of violence and crime should thus include measures to support equality and justice, to combat poverty and to reduce hopelessness among young people.

The educational institutions must co-operate in a great matter with the family, the community institutions and all the factors that are involved in the educational system of the society. The education must respond to the actual and future social professional units, so that all the young would be able to enter in the working field.

When we observe a negative change in the underage behaviour, we must motivate him/her in order to solve the problem that he or she confronts, and if the situation seems to get out of control, we must address to those who can be helpful (teachers, policemen, non governmental organisations etc.) that can counsel and support the solving of problems.

* Asist.univ. drd., Facultatea de Drept, Universitatea "Petre Andrei" din Iaşi

ACSINTE, R.,(2010) External environment influence in development ofjuvenile delinquent behavior in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

Keywords:
juvenile delinquency, family environment, risk factors, antisocial behavior, peer influence, community

Societatea contemporană este din ce în ce mai preocupată de problematica delicvenţei, a justiţiei şi a delicvenţei juvenile în mod special. In pofida numeroaselor eforturi de a reduce fenomenul infracţionalităţii sau de a-l controla, în ultimile decenii acesta a luat amploare. Problema delincvenţei juvenile devine tot mai complicată şi universală, iar programele de prevenire a criminalităţii sunt fie insuficiente pentru a face faţă realităţilor actuale, fie nu există. Tinerii din ziua de azi indiferent de sex, origine socială sau de ţara de reşedinţă, sunt supuşi unor riscuri individuale, dar sunt şi în faţa unor noi oportunităţi individuale, unele benefice şi unele potenţial dăunătoare[1].

Implicarea minorului în activităţi criminale este apreciată în mod diferit în funcţie de ştiinţa care abordează studiul ei: din punct de vedere juridic este o *abatere de la normele penale,* sociologic este o *devianţă,* iar din perspectiva evaluărilor psihologilor şi psihiatrilor apare ca o *inadaptare socială* sau *tulburare comportamentală.*

Comportamentul antisocial poate fi o parte normală în procesul de maturizare sau începutul unui model pe termen lung ale activităţii infracţionale. Orientările Naţiunilor Unite pentru prevenirea delincvenţei juvenile (Principiile de la Riyadh) susţin că "comportamentul tinerilor care nu este conform cu normele sociale şi valorile generale este adesea parte din procesul de maturizare şi de creştere, şi tinde să dispară spontan la cele mai multe persoane în tranziţia la maturitate "; [2]o mare majoritate a tinerilor comite un fel de infracţiuni minore la un moment dat in timpul adolescenţei lor, fără a transforma acest lucru într-o carieră criminală. In timp ce delincvenţa este o caracteristică comună a perioadei şi procesului de a deveni un adult, este foarte important de remarcat faptul că minorii deseori creează grupuri criminale stabile, cu o subcultură corespunzătoare şi încep să se angajeze în activităţi de grupuri criminale pentru adulţi, in fapt alegand cariera criminală.

O vastă literatură de specialitate relevă convingător eforturile care se fac în acest domeniu spre înţelegerea cât mai profundă şi mai cuprinzătoare a comportamentului antisocial la minor. Alegerea de către minor a unei cariere delicvente şi perpetuarea consecventă a delincvenţei este promovată printr-o gamă largă de factori.

---

[1] Vezi şi Ramona, Acsinte, *Suicidul la adolescenţi. Cauze şi prevenire,* în Jurnalul de Studii Juridice, Vol. 3-4 / decembrie, Editura Lumen, Iaşi

[2] United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines), adopted
and proclaimed by General Assembly resolution 45/112 of 14 December 1990, disponibil : http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/h_comp47.htm.

ACSINTE, R.,(2010) External environment influence in development ofjuvenile delinquent behavior in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

Identificarea unor mijloace adecvate de control şi prevenire a fenomenului delicvenţei presupune o cunoaştere clară a cauzelor acestuia. Astfel, rezolvarea acestor probleme ale tinerilor, presupune adoptarea unei legislaţii satisfăcătoare în diferite domenii (familie, invăţământ, muncă, religie, etc) şi, cel mai important cunoaşterea, evaluarea, explicarea şi determinarea cauzelor şi condiţiilor care generează şi favorizează asemenea manifestări antisociale.

Factorii care determină comportamente delicvente, denumiţi şi *factori de risc* pot fi multipli. Factorii de risc au fost în general definiţi ca "acele caracteristici, variabile, sau pericole care, dacă sunt prezente la un anume individ, fac mult mai probabil ca acest individ, faţă de oricare altul selectat din populaţia generală, să dezvolte o tulburare".[1] Deşi nu există o metodă sigură care să prevadă ce copil va dezvolta un comportament deviant în viitor, s-au descoperit o multitudine de factori de risc ce se află in stransă corelaţie cu aceste manifestări. De exemplu, majoritatea cercetătorilor afirmă că la începutul vieţii unui copil cel mai important risc este reprezentat de factorii individuali (complicaţii la naştere, hiperactivitate, căutarea de senzaţii, probleme de temperament, etc) şi de factorii familiali (comportament parental anti-social sau criminal, consum de droguri sau alcool, şi proasta educaţie). Odată cu creşterea copilului şi cu integrarea sa în societate, noi factori de risc legaţi de influenţa prietenilor, a scolii şi a comunităţii încep să joace un rol din ce în ce mai important.

Autorii clasifică factorii de risc in diferite moduri. In sensul prezentului articol, factorii ce determină delicvenţa juvenilă pot fi impărţiti în două mari categorii: factori interni, individuali (caracteristici genetice, emoţionale, cognitive, fizice etc.) şi factori externi, sociali (familia, mediul şcolar, anturajul, sărăcia etc.). La intalnirea factorilor individuali cu cei sociali şansele ca infracţiunea să se producă cresc considerabil. Or, este unanim recunoscut că ereditatea nu poate fi disociată de influenţa mediului, de factorii sociali. Personalitatea minorului este rezultatul interacţiunii permanente dintre individ şi lumea exterioară.

Influenţa mediului extern in formarea personalităţii delicvente a minorului, işi găseste expresia în influenţa: mediului ineluctabil, mediului ocazional, mediului ales sau impus, mediului acceptat.[2]

Prin *mediul ineluctabil* se inţelege acel mediu fără de care nu se poate concepe in general existenţa individului. Este vorba de mediul familial de origine şi cel care formează habitatul şi vecinătatea.

---

[1] *Michael Shader*, Risk Factors for Delinquency: An Overview, Office of Juvenile Justice and Delinquency Behavior, 2003, p.2

[2] *Maria Bulgaru*, Factori de risc în apariţia comportamentului delicvent, Culegere de articole de la Conferinţa stiinţifică pe tema: Asistenţa socială şi justiţia juvenilă: Modalităţi de integrare şi cooperare, Chişinău, 2005, p.11

ACSINTE, R.,(2010) External environment influence in development ofjuvenile delinquent behavior in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

Familia reprezintă principala instanţă de socializare, ea fiind primul contact al copilului cu societatea, mediul său protector, spaţial în care primeste informaţii despre viaţă şi cel mai important factor afectiv din întreaga lui existenţă. Ea constituie matricea care-i imprimă minorului cele mai importante şi mai durabile trăsături caracteriale şi morale. De aceea, orice dezacorduri şi tensiuni existente în mediul familial vor genera în conştiinţa copilului indoieli, reticenţe şi comportamente deviante. Importanţa relaţiilor minorului cu familia nu trebuiesc minimalizate. În primul an de viaţă, copilul începe să-şi construiască personalitatea în funcţie de caracterul său şi de influenţele externe, care pentru moment vin din partea familiei. Prezenţa mamei în această perioadă este de neînlocuit, ea trebuind să aibă o atitudine afectuasă dar fermă. De asemenea, este demonstrat că, începând cu al *3-lea* an de viaţă, copilul vede în tatăl său autoritatea în familie şi, drept urmare, asimilează acest comportament exterior.

Un factor esenţial în dezvoltarea personalităţii minorului îl are climatul familial. Acesta este o formaţiune psihosocială complexă, ce cuprinde ansamblul de stări psihice, moduri de relaţionare interpersonală, atitudini ce caracterizează grupul familial o perioadă de timp. Acest climat, care poate fi pozitiv sau negativ, se interpune ca un filtru între influenţele educaţionale exercitate de părinţi şi achiziţiile comportamentale realizate la nivelul personalităţii copiilor. Cadrul ideal în care un copil se poate dezvolta normal este format din părinţi înţelegători, calmi, afectuoşi, maleabili dar fermi în acelaşi timp.

Metodele de educaţie neadecvate sunt printre cei mai importanţi predictori ai comportamentului anti-social timpuriu. În comparaţie cu familiile în care copiii nu au probleme de comportament, familiile copiilor ce au probleme de comportament sunt predispuse de a intra în conflicte privind disciplina de 8 ori mai mult, sau de a se angaja în interacţiuni pozitive cu 50% mai puţin decât familiile fără probleme şi de a întări de multe ori fără voie comportamentul negativ al copilului. Trei metode parentale sunt asociate cu tulburările timpurii de comportament: 1) un număr mare de conflicte între părinte şi copil, 2) supraveghere defectuoasă şi 3) un nivel scăzut de implicare pozitivă. În studiul Pittsburgh asupra Tinerilor apariţia unor nivele scăzute de supraveghere şi a unor nivele ridicate de pedeapsă cresc riscul de delicvenţă la copiii între 7-13 ani. Pe de altă parte, implicarea părinţilor şi a instituţiilor societăţii protejează împotriva dezvoltării unui comportament anti-social.

În fiecare an, aproximativ 3,3 milioane de copii sunt martorii agresiunilor fizice şi verbale dintre soţi. Asistarea la violenţa domestică este strâns legată de creşterea problemelor comportamentale ale copilului, în special a băieţilor. Se ştiu foarte puţine lucruri despre media de vârstă la care copiii sunt cel mai vulnerabili. În majoritatea familiilor, când femeia este abuzată, şi copilul este de asemenea abuzat. Coroborarea abuzului copilului cu asistarea la violenţa domestică afectează de două ori mai mult comportamentul copilului decât asistarea la violenţa domestică.

ACSINTE, R.,(2010) External environment influence in development ofjuvenile delinquent behavior in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

Alţi factori care aduc un risc adiţional în familiile violente includ o incidenţă mare a altor probleme comportamentale (alcoolul, consumul de droguri) la bărbaţi. Suferinţa psihologică maternă poate de asemenea să expună copiii unor riscuri adiţionale indirecte cum ar fi imposibilitatea mamei de a fi la dispoziţia copiilor din punct de vedere emoţional.[1]

Criminalitatea din familie are de asemeni un impact în alegerea comportamentului delicvent. Un studiu făcut într-o închisoare din Statele Unite a dezvăluit că familiile implicate în activităţi criminale tind să-şi împingă şi membrii mai tineri să incalce legea. Dintre factorii de risc legaţi de criminalitatea din familie, influenţa unui tată criminal este cea mai semnificativă: 63% dintre copiii ai căror taţi prezintă comportament criminal au mari sanse sa reitereze acest comportament, comparativ.cu 30% din ceilalţi băieţi.

Cercetările au arătat că lipsa relaţiilor afective dintre părinţi şi tineri influenţează, în cea mai mare măsură, formarea şi structurarea personalităţii tinerilor, lipsa lor, la fel ca şi relaţiile conflictuale, conducând cel mai adesea la apariţia sentimentului de singurătate, nelinişte sau „înstrăinare", la scăderea toleranţei la frustraţie şi la creşterea predispoziţiilor tânărului spre agresivitate.

Modificările în viaţa sau structura familiei de origine (abandonul la naştere, separarea copilului de mamă, absenţa tatălui, divorţul, lipsa de îngrijire, certurile etc.), se soldează, de regulă, cu lipsa de afectivitate pentru copil .O dată cu schimbarea compoziţiei familiale se schimbă rolurile familiei, conţinutul acestora, precum şi calitatea interacţiunilor între membri. În această situaţie, familia ca întreg se dezorganizează, performanţele ei devin minime, iar climatul său se deteriorează, ajungând impregnat de multiple tare morale, ce exercită influenţele negative dintre cele mai profunde asupra membrilor comunităţii familiale. O asemenea familie, lipsită de o funcţionalitate normală, este o familie dezorganizată. Disfuncţiile ei apar şi mai vizibil în situaţii de divorţ, când căsătoria eşuează, în majoritatea cazurilor despărţirea partenerilor generând consecinţe nefaste, uneori dramatice, asupra familiei ca întreg şi în special asupra copiilor aflaţi la vârsta minoratului şi adolescenţei.

Aşa cum indică rezultatele diferitelor studii şi cercetări întreprinse asupra fenomenului de divorţialitate, despărţirea partenerilor şi desfacerea actului de căsătorie sunt precedate de o lungă acumulare de insuccese şi insatisfacţii ale cuplului şi grupului familial în ansamblu, de alterarea progresivă a funcţiilor sale, de apariţia unor stări de tensiune şi instabilitate afectivă între soţi, de diminuarea sentimentelor de dragoste, fidelitate şi ataşament, neîndeplinirea obligaţiilor morale şi legale asumate reciproc, multiplicarea conflictelor, intervenţia unor manifestări morale şi afective contrare celor care au existat în momentul încheierii căsătoriei etc.. Într-un astfel de climat se produc cele mai dureroase

[1] Gail A. Wasserman, Kate Keenan, Richard E. Tremblay, John D. Coie,Todd I. Herrenkohl, Rolf Loeber, and David Petechuk, Risk and Protective Factors for Child Delinquency, Bulletin: Child Delinquency Series, April 2003, p.5

ACSINTE, R.,(2010) External environment influence in development ofjuvenile delinquent behavior in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

răni şi traume individuale, cele mai multe tulburări psihice, morale şi materiale, unitatea familiei pare destrămată, fiind marcată în permanenţă de insatisfacţii, conduite conflictuale, tendinţe de deviantă ale minorilor, incălcarea normelor morale de către adulţi, etc.

Apare evident că asemenea familii nu-şi pot exercita funcţiile educative, iar în cadrul lor tarele morale domină comportamentul membrilor care o compun.

Din cele menţionate devine clar că pentru a elabora un program eficient de măsuri de prevenire sau de protecţie a minorilor este nevoie să cunoaştem toate perturbările la nivel de familie.

Intr-un studiu, Farrington arata ca abia din anul 1990, cercetătorii au inceput să-şi indrepte atenţia asupra vecinităţii, a cartierului ca factori ce influenţează delicvenţa juvenilă.[1]

Vecinătatea, constituie dupa familie, mediul primar al copilului. Prin aceasta se inţeleg atat vecinii de locuinţă, de stradă, de cartier. Statisticile privind provenienţa delicvenţilor au demonstrat că majoritatea minorilor implicaţi in acte delicvente proveneau din cartiere famate, cu locuinţe suprapopulate şi cu un nivel de trai scăzut. Procesul de urbanizare în ţările în curs de dezvoltare contribuie la implicarea minorilor în activitatea criminală. Din această perspectivă delicvenţa juvenilă apare ca un fenomen urban generat de procesele de dezvoltare socială ce-şi au baza în : migrările de populaţie din mediu rural spre marile oraşe, izolarea socială, caracterul impersonal al relaţiilor interumane, slăbirea controlului social exercitat de familie.

De importanţă sporită pentru formarea personalităţii minorilor este şi *mediul ocazional* sau *anturajul.*

Unii autori includ în mediul ocazional şi *şcoala* ca factor de risc aflat intr-o stransa relatie de interdependenta cu delicvenţa juvenilă.

În perioada copilăriei, individul poate fi foarte uşor manipulat, îndreptat spre o anumită direcţie indiferent de polul acesteia − negativ sau pozitiv. În acest context, şcoala este instituţia care însumează factori pozitivi de socializare, dar şi negativi. Cu alte cuvinte, pe de o parte, şcoala este instituţia care joacă un rol important în formarea unei personalităţi deschise tolerante, care respectă toate normele (morale şi de drept), iar, pe de altă parte, ea este locul unde se manifestă factorii ce generează comportamentul delicvent.

Experienţa din cadrul şcolii este deci, un gen de "micromaturizare" a copilului, este primul mediu exterior care-l obligă să se adapteze anumitor reguli de conduită, în cadrul căruia sancţunile sunt aplicate de o altă autoritate decat familia. Studierea delicvenţei din prisma instrucţiei şcolare a dovedit ca predictori ai comportamentului deviant: inadaptarea şcolară şi abandonul şcolar.

Inadaptarea şi lipsa de integrare constau in: absenţe de la ore, neatenţie, indiscipline, dezinteres pentru activitatea şcolară, insolenţa faţă de pedagogi şi tendinţe de agresivitate faţă de colegi.

[1] Michael Shader, op.cit.p.7

ACSINTE, R.,(2010) External environment influence in development ofjuvenile delinquent behavior in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

Copiii inadaptaţi şcolar adoptă într-un procent alarmant atitudini antisociale, manifestându-se delicvent. Cadrele didactice sunt primele care pot observa inclinaţiile spre delicvenţă ale elevilor şi pot acţiona in consecinţă. Insă, în realitate, unul dintre factorii importanţi care contribuie la inadaptarea şcolară îl constituie chiar atitudinea invăţătorilor sau profesorilor faţă de acei tineri care din anumite motive, prezintă o incapacitate de a se adapta la cerinţele impuse de şcoală. Elevii care au performanţe slabe şi foarte slabe, reacţii negative în raport cu sancţiunile primite, contestă autoritatea cadrelor didactice sunt etichetaţi ca "elevi problemă", ceea ce generează marginalizarea lor. Ca urmare, ei se vor comporta în conformitate cu eticheta care li se aplică, fără a putea ascede vreodată la performanţe pozitive. Victime ale propriilor lor părinţi şi educatori, copiii, în general, şi adolescenţii, în special, se orientează din ce în ce mai frecvent spre grupurile stradale unde por găsi recunoaştere, identitate, securitate emoţională, sprijin şi ajutor reciproc. Ca o consecinţă directă, creşte riscul socializării negative, implicit al genezei conduitelor deviante, printre care şi delincvenţa juvenilă. Intr-un studiu dedicat acestui subiect, Tiberiu Rudica (1979) evidenţia contribuţia următorilor factori la tendinţele de adeziune ale tinerilor la bandele delicvente:[1]

- programa şi orarul şcolar, prea incărcate, care creează apariţia sentimentului de saturaţie a elevilor;
- caracterul deficitar al stilurilor de instruire şi educaţie;
- lipsa de concordanţă intre diversele cadre didactice în aprecierea elevilor şi a motivaţiilor conduitelor lor;
- diferitele conflicte din cadrul grupărilor de elevi.

În sfârşit, mai trebuie amintit şi un factor socio-economic fundamental – şcoala nu mai reprezintă garanţia succesului profesional şi material, drept urmare, în convingerea minorului, dispare chiar raţiunea de a exista a şolii. Toate acestea pot duce la o reacţie de indiferenţă faţă de mediul şcolar, la negarea valorii sale şi, în final, la abandonul şcolar.

Studiile care încearcă surprinderea relaţiei dintre abandonul şcolar si delincvenţă au ca fundament teoretic, teoria tensiunii sociale, în conformitate cu care abandonul şcolar ar implica o scădere a tensiunii, ceea ce ar avea ca efect scăderea frecvenţei conduitelor delincvente si la polul opus, teoria controlului social, care consideră că, dimpotrivă, abandonul determină, prin scăderea controlului social, o intensificare a conduitelor delincvente.

Unele cercetări care au urmărit evoluţia unor eşantioane reprezentative pe durata a patru ani, validează teoria tensiunii sociale, constatând că:

- indicele delincvenţei este considerabil mai ridicat la tinerii care au abandonat şcoala, comparativ cu cei care şi-au continuat studiile;
- natura experienţelor scolare este motivul cel mai frecvent al conduitelor de devianţă şcolară, al abandonului în mod special;

[1] *Florentina Grecu, Sorin M. Radulescu*, Delicvenţa juvenilă în societatea contemporană, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 2003 p.238-239

ACSINTE, R.,(2010) External environment influence in development ofjuvenile delinquent behavior in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

- indicele de delincvenţă al celor care abandonează scoala descreste în perioada imediat următoare plecării din şcoală, tendinţa de scădere rămânând constantă, în timp ce delincvenţa tinerilor care nu au abandonat şcoala creşte constant în perioada celor patru ani de studiu.

Explicaţia cercetătorilor ar fi aceea că părăsirea şcolii ar reduce frustrarea, şi astfel, s-ar reduce motivaţia pentru delincvenţă. Analizele desfăşurate pe o perioadă mai mare de timp, reliefează faptul că abandonul şcolar, reducând controlul social asupra individului, determină pe termen lung o crestere a activităţii infracţionale. Cei care abandonează şcoala au şanse de reuşită pe piaţa muncii şi posibilitatea unor câştiguri obţinute prin mijloacele recunoscute social mult mai reduse în comparaţie cu cei care îşi termină studiile.[1]

Asa se explică dificultăţile economice, perioadele mai lungi de şomaj, şansele ridicate de divorţ şi infracţionalitatea sporită pe care o constată cercetările desfăsurate asupra celor care au abandonat şcoala.

După cum ne relatează numeroase studii, mulţi minori săvârşesc acte criminale sau adoptă un mod de viaţă asocial sub influenţa nefastă din partea celor cu care vin în contact.

Influenţele *anturajului* asupra delicvenţei la copii apar de obicei mai târziu decât influenţele individuale şi din familie.. Două dintre cauzele asociate cu factorii sau influenţa anturajului sunt asocierea cu un anturaj nepotrivit sau respingerea unui tânăr de către anturaj.[2]

Asocierea cu un anturaj din care fac parte copii cu tulburări de comportament este strâns legată de creşterea infracţionalităţii. Studiile efectuate au demonstrat că există posibilitatea ca tinerii cu comportament deviant să îi influenţeze pe tinerii non-delicvenţi să devină delicvenţi. Ce anume îi leagă pe aceşti minori? În primul rând, îi leagă făptul că sunt copii slabi ataşaţi mediului în care trăiesc, familiei, profesiunii, etc. Apoi este vorba şi de o anumită independenţă obţinută mult prea de timpuriu, la care se adaugă influenţele negative exercitate uneori de părinţi. Lipsiţi relativ de familie care trebuie să fie şi să rămână grupa de referinţă a oricărui tânăr, ei simt nevoia organică de a se grupa. Grupul delicvent apare astfel ca o soluţie faţă de problemele dificile cu care se confruntă aceşti tineri. Membrii unui astfel de grup sunt reuniţi de identitatea de preocupări şi interese, de rezolvarea unor probleme pe care nu le oferă lumea adulţilor.

Mai multe studii au arătat că membrii tineri ai unui astfel de grup văd in el o adevarată familie. Apartenenţa la o bandă reflectă cel mai înalt grad al influenţei negative în ceea ce priveşte infracţionalitatea, deoarece, spre deosebire

[1] *Emanuela Liliana Diacu*, Delincvenţa juvenilă. Factori multiplicaţi în determinarea comportamentului infracţional, Revista ştiintifică virtuală Probtion Junior, Vol.1, nr.2/2010, p.58-59

[2] Gail A. Wasserman, Kate Keenan, Richard E. Tremblay, John D. Coie,Todd I. Herrenkohl, Rolf Loeber, and David Petechuk, op.cit. p.6

ACSINTE, R.,(2010) External environment influence in development ofjuvenile delinquent behavior in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

de delictele făptuite de minorul care acţionează singur, delictele practicate în grup au, de la bun început, altă tentă: sunt, în general, premeditate, organizate, comise cu mijloace perfecţionate, de regulă, noaptea. Copilul simte de la început că în grup, printre alţii, este mai pus la adăpost de urmăritori, că pierderea în anonimat îi oferă dintr-o dată dreptul de a încălca, normele, altminteri categorice, ale convieţuirii sociale.

Dovada că *respingerea* unui copil de către alţi copii reprezintă un factor de risc pentru comportamentele antisociale este relativ nouă în comparaţie cu dovada apartenenţei la un grup de tineri cu comportamente deviante. Studiile recente au arătat că acei copii agresivi care sunt respinşi de către alţi copii prezintă un risc semnificativ mai ridicat de a avea comportamente antisociale mai târziu decât copiii care nu sunt respinşi, indiferent dacă au fost sau nu agresivi la o vârstă mai fragedă. Frecvenţa de a comite infracţiuni violente în adolescenţă este mai mare în cazul acestor tineri agresivi care au fost respinşi şi tot ei sunt cei mai predispuşi în a continua comiterea de infracţiuni violente la maturitate. În primii ani de şcoală respingerea de către copii accentuează relaţia dintre atenţia timpurie şi problemele de hiperactivitate.

O explicaţie a rolului respingerii de către alţi copii în creşterea frecvenţei comportamentelor antisociale este faptul că ea duce la o creştere a suspiciunii asupra motivelor celorlalţi şi de aici la agresiune. O a doua explicaţie este faptul că respingerea face ca acei copii să aibă mai puţine opţiuni sociale pozitive şi în consecinţă să devină membrii a unor grupuri sociale fără statut sau a unor grupuri din care fac parte tineri cu comportamente deviante. Fiind respinşi, copiii agresivi sunt mai predispuşi decât alţi tineri să devină membrii ai unui grup de tineri cu comportamente deviante, tinzând să fie membrii periferici ai acestor grupuri. Dorinţa lor crescută de apartenenţă îi poate îndemna să ia parte la activităţi antisociale pentru a-şi câştiga o poziţie în aceste grupuri.

Respingerea de către alţi tineri şi anturajul format din tineri cu comportament deviant sunt factori mediatori şi nu cauze primordiale ale delicvenţei la copii. Grupul de Studiu a concluzionat că există trei factori care atunci când acţionează în coroborare justifică o mişcare accelerată a tinerilor către comiterea de infracţiuni grave în adolescenţa timpurie:

- Propriile tendinţe antisociale ale unui tânăr
- Consecinţele negative ale respingerii de către alţi tineri ce rezultă din cauza acestor tendinţe.
- Asocierile între tinerii cu comportament deviant.

Măsurile pentru a reduce comportamentele antisociale asociate cu influenţa anturajului trebuie să se concentreze pe reducerea contactului între tinerii predispuşi la comportamente antisociale şi tinerii cu comportamente deviante şi să promoveze dezvoltarea de abilităţi prosociale (abilităţi de mediere a conflictelor între tineri). Studiile au arătat că educarea în ce priveşte relaţiile între tineri (coroborată cu educarea părinţilor) reduce gradul de relaţionare a

ACSINTE, R.,(2010) External environment influence in development ofjuvenile delinquent behavior in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

copiilor cu tineri cu comportamente deviante înainte de adolescenţă, protejându-i astfel de implicarea în activităţi infracţionale mai târziu.

Cercetarea unui număr mare de delincvenţi a permis sesizarea faptului că drept cauză a unui asemenea comportament pentru mulţi din ei a servit **mediul ales** sau **acceptat** la care se referă în primul rând *mediul personal, mediul profesional* şi cel *extraprofesional*. Or, lipsa locuinţei, a unei relaţii stabile cu partenerul, conflictele conjugale etc. sau lipsa unui *mediu personal echilibrat,* de asemenea *a unui mediul profesional* (loc de muncă etc.) şi *extraprofesional* (locurile frecventate în timpul liber) reprezintă factori ce pot conduce la săvârşire de infracţiuni, criminalitate.[1]

Printre factorii favorizanţi de comportamente delincvente un loc aparte revine mediului impus. Prin mediu impus înţelegem locurile, special amenajate şi aflate în administrarea statului, în care sunt ţinute pentru ispăşirea pedepsei persoanele care săvârşesc infracţiuni de o anumită gravitate (penitenciare, centre de reeducare etc.). Majoritatea studiilor de specialitate menţionează că pedeapsa cu privaţiune de libertate nu totdeauna îşi atinge scopul în care este aplicată, că penitenciarul este, de regulă, un mediu criminogen.

Pentru orice persoană, minor sau adult, privarea de libertate în mediul penitenciar constituie o situaţie deosebită, cu ample rezonanţe în mediul său de viaţă, atât pe durata detenţiei, cât şi dupa aceea, în libertate. Atât timp cât individul se află în penitenciar, între oameni care asemenea lui au comis fapte antisociale, dificultăţile cele mai mari sunt localizate în relaţiile cu cei din jur, dar şi cu adaptarea la un mod de viaţă ce presupune multiple privaţiuni şi renunţări.

Studiile de specialitate evidenţiază faptul că la minorii care intră pentru prima dată în penitenciar apar multiple somatizări (slăbesc, au insomnii, plâng, au dureri ale membrelor inferioare, sunt dezorientaţi în timp). Lucru negativ constatat la minorii care execută pedeapsa într-un penitenciar pentru adulţi este procesul de "obişnuinţă" cu detenţia, ceea ce îi face pe minori să nu mai perceapă efectele privării de libertate ca pe ceva rău şi insuportabil, iar adaptarea la acest mod de viaţă este aproape totală.

Survenind într-o perioadă care în mod normal este dedicată educaţiei şi pregătirii profesionale, pedeapsa privativă de libertate contribuie la marginalizarea şi excluderea lor socială ulterioară. Încă din secolul al XVII-lea *John Howard* caracterizează închisoarea ca şcoală şi mijloc de specializare în domeniul infracţionalităţii. Rezultă că deţinuţii mai tineri sunt "socializaţi" într-un mediu antisocial, ceea ce sporeşte probabilitatea ca după eliberare să comită fapte penale şi mai grave.

Una din puţinele teme asupra căreia există un acord intre cercetători se referă la efectele negative ale sistemului penitenciar, şi a imposibilităţii de a realiza scopul de bază pentru care a fost creat- cel de resocializare a individului.

[1] *Maria Bulgaru*, op.cit. p.15-16

ACSINTE, R.,(2010) External environment influence in development ofjuvenile delinquent behavior in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

Conform unui studiu privind posibilităţile de reintegrare socială a minorilor care execută o pedeapsă într-un penitenciar pentru adulţi au fost relevate urmatoarele aspecte:

a) penitenciarul nu este un mediu propice în care personalitatea copiilor să se dezvolte armonios;

b) chiar dacă în penitenciar minorii beneficiază de programe educative şi psihoterapeutice, posibilităţile lor de a se reintegra social sunt reduse;

c) foarte mulţi dintre infractorii minori se încadrează în sfera deficienţei mintale sau a psihodeficienţei mintale;

d) programele socio-educative care au ghidat formarea personalităţii minorilor în penitenciar s-au dovedit ineficiente;

e) mulţi dintre minori nu au avut modele umane pozitive;

f) faptul ca minorii îsi execută pedeapsa în penitenciar poate constitui o nouă traumă care vine să se adauge celorlalte, acumulate în viaţă.

Insă, valul de creştere a ratelor infracţionalităţii, gravitatea si diversitatea infracţiunilor comise din ce în ce mai des de copii, au mărit exigenţele şi presiunile publicului faţă de politicile guvernamentale de asigurare a securităţii comunitare. Încercându-se o orientare a politicilor execuţional-penale către măsuri neprivative de libertate, la 14 decembrie 1990 Adunarea Generală a ONU a adoptat Rezoluţia 45/110, Regulile Standard Minime ale Naţiunilor Unite pentru Măsuri Neprivative de Libertate, cunoscute ca Regulile de la Tokio. În regula 9.2 se recomandă: crearea centrelor de asistenţă postdetenţie pentru reintegrarea socială; eliberarea pentru muncă sau educaţie; diferite forme de eliberare condiţionată; reduceri ale pedepselor; graţiere.

Din cele expuse putem concluziona că personalitatea criminală, ca şi cea noncriminală, se formează în aceleaşi sfere ale vieţii sociale: familie, şcoală, mediu profesional, anturaj etc. Cercetată din perspectiva abordării individuale, delincvenţa juvenilă ne apare ca rezultat al incapacităţii tânărului de a se adapta la condiţiile de viaţă oferite de societate şi la exigenţele normative, incapacitate determinată de particularităţile psihice, de tulburări de natura psihopatologica provocate de mai mulţi factori, familia având însă rolul cel mai important.

Cauzele enumerate şi expuse sumar până aici nu epuizează, nici pe departe, întreaga etiologie a delincvenţei juvenile. Delicvenţa juvenilă poate fi privită şi ca *fenomen social*. Din această perspectivă, cauzele individuale ale delincvenţei juvenile cedează locul cauzalităţii sistemului în ansamblu.[1] Apar astfel ca şi factori favorizanti: sărăcia, şomajul, inegalitatea socială, consumul de droguri, mass-media, nivelul de cultură etc.

Delincvenţa juvenilă este condusă de consecinţele negative ale dezvoltării sociale şi economice, în special crize economice, instabilitatea politică, şi slăbirea instituţiilor majore (inclusiv de stat, sistemele de învăţământ public şi de asistenţă publică, precum şi de familie). Instabilitatea socio-

[1] *Maria Bulgaru*, op.cit. p.18

ACSINTE, R.,(2010) External environment influence in development ofjuvenile delinquent behavior in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

economică este adesea legata de şomaj şi venituri mici în rândul tinerilor, care pot creşte probabilitatea implicării lor în activităţi criminale.[1]

Fără a se putea stabili un raport de cauzalitate directă între *sărăcie* şi delincvenţa juvenilă, ea este responsabilă de modul în care familiile îşi cresc copiii, şi de aici se nasc o serie de factori favorizanţi pentru o conduită deviantă, cum ar fi:

a) frustrarea unui mod de viaţă limitat în resurse faţă de cel al altor copii şi tineri din anturajul minorului îl determină la utilizarea unor mijloace nelegitime, chiar ilicite, pentru atingerea scopurilor, mijloace apreciate drept "soluţii de viaţă";

b) în unele cazuri, mai ales în rândul populaţiei rrome, chiar familia este cea care încurajează minorul la comiterea unor acte deviante, în scopul obţinerii de resurse nu doar pentru el, ci pentru întreţinerea întregului cămin;

c) părinţii folosesc diferite surse de trai aflate la limita legalităţii (cum ar fi colectarea de fier vechi), ceea ce reprezintă un model negativ pentru minor sub aspectul formulării obiectivelor şi mijloacelor de reuşită în viaţă;

d) apariţia fenomenului "copiii străzii", fie la instigarea familiei (de exemplu, copiii sunt trimişi la cerşit de către unele familii de ţigani), fie din proprie iniţiativă, ca evadare dintr-o "viaţă grea" cu sărăcie şi lipsă de socializare.

Un rol deloc de neglijat îl are şi *urbanizarea* , delicvenţa juvenilă putand fi considerată o problemă a mediului urban. Analiza geografică sugerează că ţările cu populaţii mai urbanizate au înregistrat rate mai ridicate a criminalităţii decat cei cu un stil de viaţă rurală .Acest lucru poate fi atribuit diferenţelor de control social şi a coeziunii sociale. Gruparea rurală tinde să se bazeze în principal pe familie şi pe controlul comunitar, ca mijloc de a aborda comportamentul antisocial şi prezintă în mod semnificativ mai mici rate a criminalităţii. Societăţile urbane industrializate au tendinţa de a recurge la măsuri juridice şi judiciare formale, impersonale, o abordare care pare a fi legată de rata criminalităţii mai ridicate. Diferenţe culturale şi instituţionale sunt de aşa natură încât răspunsurile la aceeaşi infracţiune poate varia mult de la o ţară la alta.[2]

O parte din ce în ce mai importantă a delincvenţei juvenile este în legătură directă sau indirectă cu *consumul şi traficul de droguri*, precum şi cu consumul de alcool. Fenomenul este foarte răspândit, de la anturajele stradale şi până la colectivităţile din şcoli, facultăţi, cluburi sportive (mai ales dopaj) sau alte instituţii.[3]

Odată ce o persoană este dependentă de droguri, e în stare să facă orice ca să-şi obţină doza de drog. Costurile narcoticelor ilegale sunt foarte scumpe , aşa ca, dependenţii deseori recurg la furturi în familie, înşelarea familiei,

[1] Juvenile Delinquency World YOUTH Report, 2003, p.193 disponibil pe: *www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/ch07*

[2] *Juvenile Delinquency* World YOUTH Report, 2003, p.194

[3] *Emilian. Stanisor*, în lucrarea colectivă Justiţia pentru minori, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2003, p.53-54.

ACSINTE, R.,(2010) External environment influence in development ofjuvenile delinquent behavior in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

ajungând apoi la furturi, tâlhării şi chiar crimă în grupul de prieteni, de cunoştinţe şi în comunitate pentru a-si procura doza. De la infracţiunile săvârşite individual în scop de procurare a dozelor se ajunge la constituirea de grupuri criminale formate din prieteni şi "tovarăşi de consum". Dar cel mai grav aspect al problemei este racolarea consumatorilor dependenţi de către reţelele ilegale ale traficului ilicit de droguri. Dependenţii acceptă să vândă "marfa" în schimbul unor doze pentru consumul propriu. Astfel, orice consumator de droguri este întotdeauna un potenţial "dealer", care sporeşte membrii crimei organizate.

Consumul de alcool constituie o problemă şi mai gravă, nu atât prin severitatea efectelor sale, cât prin facilitatea sporită de procurare în raport cu drogurile. Alcoolul este responsabil de producerea a cca. 80% din infracţiunile săvârşite de minori, în special a celor de violenţă.

Un factor controversat il constituie influenţa *mass media,* a televiziunii in special, cu privire la modul in care este prezentată violenţa pe micul ecran, unde sunt difuzate numeroase clişee care accentuează rolul puterii şi violenţei in dobandirea unor poziţii de prestigiu. Mai ales, cand personaje negative sunt prezentate ca modele de comportament, devin o sursă de incurajare a agresivităţii copiilor, aflaţi in permanenţă in căutarea de modele. [1]Astfel, unii tineri ajung să-şi închipuie că pot birui şi cuceri totul „cu pumnii", iar chestionaţi în legătură cu fapta penală savarşită răspund „aşa am văzut la televizor".

În timp, televiziunea produce o schimbare în sistemul de valori umane şi îndirect, îi face pe copii să privească violenţa ca o modalitate dorită şi curajoasă de a restabili dreptatea. Asociaţia Americană de Psihologie a analizat evidenţele şi a concluzionat că violenţa din televiziune a contat într-un procent de 10% din comportamentul agresiv al copiilor.

Concluzii si recomandări

Se crede că intervenţia timpurie reprezintă cea mai bună abordare pentru prevenirea delincvenţei juvenile. Prevenirea necesită eforturi individuale, de grup şi organizatorice care vizează oprirea adolescenţilor de a incalca legea. Principiile de la Riyadh afirma că prevenirea delincvenţei juvenile este o parte esenţială de prevenire a criminalităţii generale în societate, şi Regulile minime ale Naţiunilor Unite cu privire la normele de administrare a justiţiei pentru minori (Regulile de la Beijing) recomandă instituirea a unor măsuri pozitive de consolidare a minorului în general, şi reducerea necesităţii intervenţiei statului.

Pentru ca politicile delicvenţei să fie cu adevărat eficiente, o prioritate trebuie să se acorde tinerilor marginalizaţi, vulnerabili şi defavorizaţi în societate, aspectele legate de tinerii aflaţi în conflict cu legea trebuind să fie un punct central al politicilor naţionale de tineret. Administrarea justiţiei pentru minori ar trebui să fie descentralizată, în scopul de a încuraja autorităţile locale să se

[1] Florentina Grecu, Sorin M. Radulescu, op.cit., p.262-263

ACSINTE, R.,(2010) External environment influence in development ofjuvenile delinquent behavior in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

implice activ în prevenirea criminalităţii şi reintegrarea în societate a tinerilor delincvenţi prin proiecte de sprijin, cu scopul final de promovare a responsabilităţii cetăţeanului.

ACSINTE, R.,(2010) External environment influence in development ofjuvenile delinquent behavior in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

References:

United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines), adopted and proclaimed by General Assembly resolution 45/112 of 14 December 1990, disponibil : http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/h_comp47.htm

Juvenile Delinquency World YOUTH Report, 2003, p.193 disponibil pe: www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/ch07

Acsinte, R. (2009) *Suicidul la adolescenți. Cauze și prevenire,* în Jurnalul de Studii Juridice, Vol. 3-4 / decembrie, Editura Lumen, Iași

Bulgaru, M. (2005). *Factori de risc în apariția comportamentului delicvent*, Culegere de articole de la Conferința stiințifică pe tema: Asistența socială şi justiția juvenilă: Modalități de integrare şi cooperare, Chişinău

Diacu, E. L. (2010). Delincvența juvenilă. Factori multiplicați în determinarea comportamentului infracțional, Revista ştiintifică virtuală Probtion Junior, Vol.1, nr.2

Grecu, F., Radulescu, S. (2003*). Delicvența juvenilă în societatea contemporană*, Editura Lumina Lex, Bucureşti

Shader, M. (2003). *Risk Factors for Delinquency: An Overview*, Office of Juvenile Justice and Delinquency Behavior

Stanisor, E. (2003). *Justiția pentru minori*, Editura Universul Juridic, Bucureşti

Wasserman, A., Keenan, K, Tremblay, G., Coie, J., Herrenkohl, T., Loeber, R., Petechuk, R. (2003). *Risk and Protective Factors for Child Delinquency*, Bulletin: Child Delinquency Series, April

ACSINTE, R.,(2010) External environment influence in development ofjuvenile delinquent behavior in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010